

40.

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

40.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

07-11 MAYIS 2018
ÇANAKKALE

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3627-2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 183-2

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ZME

07-11 Mayıs 2018 tarihlerinde gerçekleştirilen
40. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
anakkale Onsekiz Mart niversitesi'nin katkılarıyla
gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Arel Grsel Tanıtım San. Tic. Ltd. şti.

e-ISSN: 2667-8845

Kapak Fotoğrafı: *Rüstem ASLAN*
Troya renyeri 2017 Yılı Kazı alışmaları

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil zme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2019

40. ULUSLARARASI KAZI, ARAŐTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU

SCIENTIFIC COMMITTEE OF 40th INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY

Prof. Dr. Nurettin ARSLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Başkanı-Assos Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Rüstem ASLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Troia Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Andreas SCHACHNER	(Boğazköy-Hattuşaş Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Turan TAKAOĞLU	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanı)
Doç. Dr. Olivier Can HENRY	(Labraunda Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Onur ÖZBEK	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Prehistorya Anabilim Dalı Başkanı)
Prof. Dr. Timothy HARRISON	(Tell Taynat Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Göksel SAZCI	(Maydos-Kilisetepe Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	(Aslantepe Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Aslı Erim ÖZDOĞAN	(Çayönü Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Michael HOFF	(Antiocheia Ad Cragum Kazı Başkanı)
Dr. Masako OMURA	(Yassihöyük Kazı Başkanı)

ULUSLARARASI KAZI, ARAŐTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aŐağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, üstten 5.5 cm. alttan 5 cm. soldan 4.5 cm. sağdan 3 cm. lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,
- * Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,
- * Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı,
- * Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin “*in-situ*” italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışılmış kısıltmalar dışında kısıltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.
- * Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.
- * Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,
- * Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,
- * Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,
- * Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,
- * Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,
- * Bildirilere, ilk sayfanın altında, dipnotlardan önce bütün yazarların mutlaka isim, unvan, e-mail ve yazışma adresi yazılmalıdır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleŐtirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç **1 Ağustos tarihine kadar**, yayinlar@kulturturizm.gov.tr e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildirimler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing: .....), photos (Photo: .....) and maps (Map: .....). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@kulturturizm.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Erksin GÜLEÇ, Ayşen Açıklol YILDIRIM, İsmail BAYKARA, Serkan ŞAHİN, Sercan ACAR, Ece EREN 2017 Yılı Üçağızlı Mağarası Kazısı	1
Ersin ÇELİKBAŞ, Vedat KELEŞ Hadrianoupolis 2017 Çalışmaları.....	11
Ersin DOĞER, Yusuf SEZGİN, Mesut EROĞLU, Ceyda EROĞLU, Baykal BAŞDEMİR Aigai 2012–2015 Yılları Kazı Çalışmaları	23
Ertekin M. DOKSANALTI, İbrahim KARAOĞLAN, Erdoğan ASLAN, İ. Mete MİMiROĞLU, L. Ufuk ERDOĞAN, D. Ozan TOZLUCA, G. ÜNVER Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2017.....	45
Eşref ABAY, Fulya DEDEOĞLU, Gürkan ERGÜN, Şerife ÇAKAR, Aslı ÜNAR Beycesultan Höyüğü 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	65
Fahriye BAYRAM Ani Ören Yeri Kazıları–2017	85
Fatih ERHAN, Nedim DERViŞOĞLU Magarsus Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları	97
Felix PIRSON, Burkard EMMER, Ercan ERKUL, Ulrich MANIA, Rebekka MECKING, Matthias MEINECKE, Wolfgang RABEL, Seçil TEZER–ALTAY Pergamon – 2017 Yılı Çalışmaları Raporu	111
Hulusi GÜLEÇ, Gazanfer İLTAR, Akın TEMÜR, Fatma ÖKSÜZ Giresun Adası 2016 – 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	131
Göksel SAZCI, Meral MUTLU Maydos Kilitetepe Höyüğü Kazıları 2016– 2017 Sezonu Çalışmaları.....	149
Gregory MCMAHON, Tevfik Emre ŞERiFOĞLU, Sharon R. STEADMAN Çadır Höyük'te 2017 Kazı Sezonu	165
Gülgün KÖROĞLU Sinop Balatlar Kilise 2016 ve 2017 Yılı Kazı Çalışmaları.....	179

Gülriiz KOZBE, Eyüp CANER Doğanpınar Barajı/Dede Harabeleri Kurtarma Kazıları, 2016–2017	201
Hasibe İSLAM AKAT, İbrahim Hakan MERT Priene 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	219
Halil TEKİN Domuztepe 2017 Kazılarının İlk Ön Raporu	239
Halime HÜRYILMAZ Gökçeada–Yenibademli Höyük 2017 Yılı Kazıları.....	253
Hamza EKMEN, Ahmet MERCAN, F. Gül den EKMEN, Ali GÜNEY İnönü Mağarası 2017 Yılı Kazıları	271
Harun TAŐKIRAN, Metin KARTAL, Kadriye ÖZÇELİK, Gizem KARTAL, M. Beray KÖSEM, Yavuz AYDIN, EŞref ERBİL, Betül FINDIK 2017 Yılı Karain Mağarası Kazıları	293
Őerif SÖYLER, Harun TAŐKIRAN, Rainer M. CZICHON, Kadriye ÖZÇELİK, Yavuz AYDIN, EŞref ERBİL, Müberra TÜRKER UŐak Banaz Sürmecik Paleolitik Kazısı–2017	307
Hatice PAMİR, Demet KARA Epiphaneia (Erzin) 2017 Kazısı	317
Hatice PAMİR, IŐıl R. IŐIKLIKAYA LAUBSCHER, AyŐe BELGİN HENRY Antakya Hipodrom ve Çevresi Kazısı – 2017	339
Havva İŐKAN Patara 2017 Kazı Çalışmaları	363
Hayat ERKANAL, AyŐegül AYKURT, Kadir BÖYÜKULUSOY Liman Tepe 2017 Yılı Kara Kazıları	387
Helga BUMKE, Hüseyin CEVİZOĞLU, Elgin von GAISBERG, Aylin TANRIÖVER Didyma 2015 und 2017	407
Hüseyin Sabri ALANYALI, Serap ERKOÇ Side 2017 Yılı Çalışmaları	427
Hüseyin YURTTAŐ, Haldun ÖZKAN, Zerrin KÖŐKİLÜ, Muhammet Lütfü KINDİĞILI, Yasin TOPALOĞLU Kemah Kalesi Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları	443

İrfan Deniz YAMAN, Cevdet Merih EREK Elbistan Keçe Mağarası Kazıları (2015–2017)	455
Erol USLU, İsmail BAYKARA, Mesut EKİNCİ, Berkay DİNÇER Serkan ŞAHİN, Esin ÜNAL, Birkan GÜLSEVEN Gürgürbaba Tepesi Paleolitik Çağ Kazısı – 2017	469
Jeroen POBLOME, Piraye HACIGÜZELLER, Inge UYTTERHOEVEN, Sam CLEYMANS, Peter TALLOEN, Johan CLAEYS, Ebru TORUN, Göze ÜNER, Bea De CUPERE, Elena MARİNOVA, Philip BES, Hendrik ULENNERS, Katrien van DE VIJVER Sagalassos'ta 2017 Yılı Kazıları, Restorasyon Çalışmaları ve Malzeme Etütleri	485
Kadir PEKTAŞ, Saim CİRTİL, Banu BÜYÜKGÜN Beçin Kalesi 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	507
Kadir PEKTAŞ, Selda Özgün CİRTİL, Erbil Cömertler AKTUÇ, H. Hüseyin BAYSAL Denizli İlbadı Mezarlığı 2017 Yılı Kazı ve Envanter Çalışmaları	519
Kimiyoshi MATSUMURA, Elif BAŞTÜRK Büklükale Kazısı 2017	535
K. Levent ZOROĞLU, Ramazan BOZKURTTAN, Batuhan ÖZDEMİR Kelenderis 2017 Kazı ve Onarım Çalışmaları	547
L. D'ALFONSO, H. ERGÜRER, A. TRAMERİ, K. JUSTEMENT, A. MANTOVAN, N. LOVEJOY, M. DE PIETRI, A. MATESSI, L. CASTELLANO, E. DALKILIÇ, R. CASAGRANDE, E. ZAMPERINI, V. CINIERI, M. MORANDOTTI Archaeological Excavations (Tr) At Niğde–Kınık Höyük: Excavation Report 2017..	569
Marcella FRANGIPANE, Yılmaz Selim ERDAL, Francesca BALOSSİ RESTELLI The 2017 Excavation Campaign At Arslantepe–Malatya	591
Mehmet IŞIKLI, Şüheda ZOR, İbrahim ARSLAN Van Ayanis Kalesi 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	603
Mehmet KARAOSMANOĞLU, Mehmet Ali YILMAZ Altıntepe 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları.....	617
Mehmet ÖNAL Harran 2017 Yılı Çalışmaları	633

Mustafa DEMİREL, Gizem KARTAL, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL, Metin KARTAL Kızılın Kazıları (I) 2017 Sezonu	651
Michael HOFF, Birol CAN, Rhys TOWNSEND, Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU Antiochia Ad Cragum Excavations: 2017 Season.....	667
Mirko NOVAK, Deniz YAŞIN Sirkeli Höyük 2014-2016 Yılları Çalışmaları	683
Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Tolga BOZKURT Kubadabad Saray Külliyesi 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	701
K. Aslıhan YENER, Murat AKAR, Müge BULU Aççana Höyük, Alalah 2017 Yılı Çalışmaları.....	717

AİGAI 2012-2015 YILLARI KAZI ÇALIŞMALARI

Ersin DOĞER*
Yusuf SEZGİN
Mesut EROĞLU
Ceyda EROĞLU
Baykal BAŞDEMİR

Aigai antik kentinde 2012 ve 2015 yılları arasında yürütülen kazı çalışmaları ağırlıklı olarak, Ada 1 sektörü çevresinde yürütülmüştür.

2012 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

2012 yılında yürütülen kazı çalışmaları, Yeni Kapı'nın yaklaşık 10 m. doğusundan başlayıp, Agora Caddesi boyunca kuzey ve doğu yönlerinde uzanan "Ada 1" isimli sektörde yürütülmüştür (Çizim: 1, 2).

ADA 1 SEKTÖRÜ

Bulunduğu noktada 44 m.lik bir hat boyunca Agora Caddesi'nin kuzey kenarını sınırlayan alandaki yapı kalıntıları, kazı çalışması öncesi yüzeyden kısmen takip edilebilmektedir. Alandaki kalıntıların açığa çıkartılması ve ala-

* Prof. Dr. Ersin DOĞER, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Bornova - İzmir/ TÜRKİYE. E-Mail: ersin.doger@ege.edu.tr
Doç. Dr. Yusuf SEZGİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Muradiye-İzmir/ TÜRKİYE. E-Mail: yusufsezgin.aigai@gmail.com
Arş. Gör. Mesut EROĞLU, Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Merkez-Zonguldak/ TÜRKİYE. E-Mail: eroglu.mesut@hotmail.com
Arş. Gör. Ceyda EROĞLU, Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Merkez-Zonguldak/ TÜRKİYE. E-Mail: ceyda.sonmezisik@gmail.com
Arş. Gör. Baykal BAŞDEMİR, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Muradiye-İzmir/ TÜRKİYE. E-Mail: baykal.basdemir@cbu.edu.tr

nun ne tür bir işleve hizmet ettiğinin saptanabilmesi amacıyla 2012 yılında kazı çalışmalarına başlanmıştır. Birbiriyle komşu ya da dolaylı bir şekilde ilişkili durumda olan 10 adet mekân (1-7, 9, 10 No.lu mekânlar) tespit edilmiş ve bunlardan 9 tanesi açığa çıkartılmıştır (8 No.lu Mekân hariç).

1 No.lu Mekân: Agora Caddesi üzerinde yer alan mekân 4,20x3,10 m. ölçülerindedir. Yapı duvarların kalınlığı ortalama 50 cm.dir (Çizim: 1, 2). Mekânın güney duvarında yer alan kapı son kullanım evresinde terk edilmiş öncesi taş örgü ile kapatılmıştır. Mekân iki evrelidir ve erken evreye ait kapı eşiği batı duvarı üzerinde yer almaktadır. Söz konusu kapı da mekânın daha geç evresinde örülerek kullanıma kapatılmıştır. Mekânın son kullanım evresi "Doğu Sigillata C" grubu geç evre seramikleri ile M.S. 3. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir. Ayrıca, batı duvarının 40 cm. kadar doğusunda, duvara paralel doğrultuda uzanan M.Ö. 6. yüzyıl tarihli bir duvar kalıntısı yer almaktadır.

2 No.lu Mekân: 1 No.lu mekânın doğu komşusu olan 2 No.lu mekân 4,70x2,20 m. ölçülerindedir. Duvarları ortalama 50 cm. kalınlığındadır (Çizim: 1, 2). Doğu ve güneyde olmak üzere iki kapıya sahiptir. Doğudaki kapı, birçok mekânda görüldüğü üzere son kullanım evresinde örülerek kullanıma kapatılmıştır. Bu durum, Got istilası tehdidi¹ ile ortaya çıkan bir terk edilmiş meydana geldiğini düşündürmektedir. Yapının güney eşiği, caddeden mekâna girişin çift kanatlı bir kapı vasıtasıyla sağlandığını göstermektedir. Son kullanım tabakasını temsil eden taban seviyesi buluntuları ağırlıklı olarak M.S. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine aittir.

3 No.lu Mekân: 2 No.lu mekânın doğusunda yer almaktadır. 7,68x5,50 m. ölçülerindeki mekânı çevreleyen duvarlar ortalama 50 cm. kalınlığındadır (Çizim: 1, 2). Kuzey duvarın güney bitişiğinde, ikinci kata çıkan merdivene ait bir taş yükselti yer almaktadır. Doğu duvarın güneyinde, 10 No.lu mekân ile bağlantı kuran 75 cm. genişliğinde bir koridor uzanmaktadır. Çalışmada ele geçirilen taban seviyesi buluntuları homojen olarak M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Seramik buluntular ağırlıklı olarak servis ve kaba mutfak kaplarından, tek kulplu testi ve Roma Dönemi yivli seramiklerden oluşmaktadır

---

1 Steinacher 2010, 322.

Mekânda açığa çıkarılan sarnıcın ağız kısmındaki bilezik taşı korunmuş durumdadır. "A1" isimli sarnıç içinden ele geçirilen buluntu grubunda neredeyse tamamen korunmuş durumdaki sepet kulplu ve tek kulplu testiler ile 70 adet bronz sikke grubu dikkat çekmektedir. Mekânın güney duvarının doğu ucundan sarnıç ağızına doğru uzanan künkler, çatıdan toplanan yağmur sularının duvar içerisinden geçirilen künkler vasıtasıyla toplanıp sarnıçlara drene edildiğini göstermektedir.

4 No.lu Mekân: Ada 1 sektörünün Agora Caddesi kenarındaki batı ucunda yer alan mekan asimetrik planlıdır (Çizim: 1, 2). Mekâna giriş cadde üzerinden açılan çift kanatlı bir kapı ile sağlanmaktadır. Kuzey ve doğu duvarlarına paralel doğrultuda uzanan taş sekilerin cephe kısımlarında, mermer plakalar ile kaplandığını gösteren kalıntılar bulunmaktadır. Çalışmalar sırasında, *opus tessellatum* tekniğinde *abaculus* ve *tessera* parçalarından örülen harçlı mozaik kalıntıları ve oldukça yoğun miktarda bronz sikke ele geçirilmiştir. Ayrıca, güney kısımda ele geçen mermer Hermes Propylaios ve kimliği teşhis edilemeyen bir adet kadın büstü (Resim: 1), 4 No.lu mekânın Ada 1 sektöründeki diğer mekânlardan ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğunu düşündürmektedir. Mekânın en azından son kullanım evresinde, endüstriyel üretim organizasyonuna hizmet ettiği düşünülen Ada 1 sektörünün teşhir ve satış bölümünü temsil ettiği akla gelmektedir.

Mekânın son kullanım evresine ait taban seviyesindeki seramik buluntular M.S. 3. yüzyıla (ağırlıklı olarak ESC/Çandarlı seramiği yerel malları) tarihlenmektedir². Aynı tabakadan ele geçirilen bronz sikke grubu içerisinde yer alan en geç tarihli örnekler, P. Licinius Egnatius Gallienus'un tek başına imparatorluk yaptığı döneme, yani M.S. 260-268 yıllarına tarihlenmektedir³.

Erken evreyi temsil eden alt kotlardaki tabakada, karbon ve kül kalıntı barındıran iki ayrı öbek ve bunların altında tek sıra taşla çevrili yuvarlak bir mimari oluşum (ocak ?) açığa çıkartılmıştır (Resim: 2). İki ayrı öbeğin bulunduğu seviyelerde, çeşitli boyutlarda demir cüruf ile yoğun miktarda demir kıymık kalıntıları tespit edilmiştir. Erken evre tabakada ele geçirilen seramik buluntuların neredeyse tümü M.Ö. 6. yüzyıl tarihlidir ve ağırlıklı olarak Aio-

2 Hayes 2008, 51-52, Fig. 25.

3 Sellars 2013, 312.

lis gri seramiklerinden oluşmaktadır⁴. Buluntular, mekânın Arkaik Dönemde demirci atölyesi olarak hizmet etmiş bir yapının parçası olabileceğini düşündürmektedir.

5 No.lu Mekân: 4 No.lu mekânın doğu bitişiğindeki 5 No.lu mekân 3,48x1,47 m. boyutlarındadır ve duvarlarının kalınlığı 50-60 cm. arasındadır (Çizim: 1, 2). Agora Caddesi'ne bakan güney duvarı üzerindeki kapıdan mekâna giriş sağlanmaktadır. Mekânda bir adet mermer Hermes Propylaios büstü ve kaidede ele geçirilmiştir. Kaidenin ölçüleri 4 No.lu mekândan ele geçirilen büst ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Mekânın son kullanım evresine ait taban buluntuları M.S. 3. yüzyıl ortalarına aittir. Yapının doğu duvarının hemen batısında, duvar ile aynı doğrultuda uzanarak *peristasis* oluşturan erken bir duvar (M.Ö. 6. yüzyıl?) kalıntısı açığa çıkartılmıştır. İki katlı olduğu anlaşılan mekânın batı duvarı üzerindeki küçük boyutlu açıklık, yapının 4 No.lu mekân ile ilişkili bir depo olarak kullanıldığını düşündürmektedir.

6 No.lu Mekân: Agora Caddesi'nin kuzey kenarında yer alan mekân 7,16x2,20 /1,67 m. (batı duvar /doğu duvar) ölçülerindedir. Güney kapısı Agora Caddesi'ne açılırken, kuzey kapısı Ada 1 içerisinde yer alan avluya geçiş sağlamaktadır (Çizim: 1, 2). Mekân içerisindeki düzenlemeler, *latrina* olarak kullanıldığını göstermektedir (Resim: 3). M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen yapının altında daha erken döneme ait bir yapı yer almaktadır. Söz konusu erken yapı, ele geçirilen buluntular doğrultusunda M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen polygonal duvar örgüsüne sahiptir. Tabanı taş döşelidir ve kuzeydeki avlunun altına uzanmaktadır (Resim: 4). 4 No.lu mekân ve *latrina* altındaki erken döneme ait taban seviyelerinde görülen belirgin kot farkları, Ada 1 olarak isimlendirilen alanda Roma Döneminde geniş bir imar faaliyetinin uygulandığını göstermektedir. Bu esnada yoğun tesviye ve dolgu çalışmalarının da yürütüldüğü anlaşılmaktadır. *Latrinanın* kuzeyinde, merkezi bir avlu izlenimi veren taş döşeli bir alan yer almaktadır. Diğer taraftan, *latrinanın* kuzeyi ile 7 No.lu mekânın doğusu arasında kalan noktada bir sarnıç ya da farklı amaçlar için kullanılmış olabilecek rezerve bir alan açığa çıkartılmıştır.

7 No.lu Mekân: 5 No.lu Mekânın doğu bitişiğinde yer alan 7 No.lu mekân,

4 Cook - Dupont 1998, 135-136.

iki katlı olup, 3,66x3,80 m. ölçülerindedir (Çizim: 1, 2). İki odalı mekâna giriş doğu duvar üzerindeki kapıdan sağlanmaktadır. Ayrıca, kuzeydoğusunda yer alan bir merdiven vasıtasıyla avluya bağlanmaktadır. Taban seviyesi buluntuları yapının son kullanımı için M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısını işaret etmektedir. Taban seviyesi altında, anakayaya oyulmuş ve güneyden iki kolda uzanarak kuzey uçta birleşen bir drenaj kanalı uzanmaktadır.

9 No.lu Mekân: Ada 1 sektörünün doğu ucunda ve Agora Caddesi'ndeki kavşak noktasının batısında yer alan mekân 5x2 m. ölçülerindedir. Duvarlarının kalınlığı 45-50 cm. arasındadır (Çizim: 1, 2). Girişi doğu duvar üzerinde olan mekânın taban seviyesinden ele geçirilen buluntular M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Buluntular arasında, mermerden *geisipodes* gibi mimari plastik parçalar ve Kybele ya da Asklepios kültü ile ilişkili olduğu düşünülen bir mezar steli de yer almaktadır. Belirli bir amaç için bir araya toplanmış izlenimi veren mimari plastik parçalar ile bunların bir kısmının ikincil kullanım için yeniden işlenmiş olması ve hatta bazılarının yarım kalmış şekilde ele geçirilmesi, söz konusu mekânın atölye olarak hizmet ettiğini düşündürmektedir.

10 No.lu Mekân: 3 No.lu mekân ile 9 No.lu mekân arasında kalan yapı 4x2,25 m. ölçülerindedir. Ana girişi Agora Caddesi'ne bakan güney duvarı üzerindedir. Ayrıca, batı duvarından açılan kısa bir koridor vasıtasıyla 3 No.lu mekân ile bağlantılıdır (Çizim: 1, 2). Taban seviyesi buluntuları, Ada 1 sektöründeki diğer mekânlarda da görüldüğü üzere en geç M.S. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğini işaret etmektedir.

2013 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

2012 yılında Ada 1 sektöründe başlatılan kazı çalışmalarına, 2013 yılı kazı sezonunda da devam edilmiştir. Ayrıca, Demirkapı sektöründe yer alan 1 No.lu sarnıçta kazı çalışmaları yürütülmüştür.

A. ADA 1 SEKTÖRÜ

2013 yılında Ada 1 sektöründe yürütülen kazı çalışmaları süresince 11 adet mekân ve 3 adet sarnıç tespit edilmiş olup, mekânlardan 7 tanesinin kazısı tamamlanmıştır.

8 No.lu Mekân: 2,92x2,05 m. ölçülerindeki mekânın girişi batı duvarı üzerindedir (Çizim: 1, 2). Duvarlarının kalınlığı ortalama 45 cm. olan mekânın tabanı, taş döşeme ve pişmiş toprak taban tuğlaları olmak üzere iki farklı düzlemden oluşmaktadır. İşlevsel bir bölünmeye işaret eden her iki alandan ele geçirilen taban seviyesi buluntuları M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

11 No.lu Mekân: 4,54x2,92 m. ölçülerindeki mekâna giriş, doğu duvarı üzerinde yer alan kapı vasıtasıyla ara sokak üzerinden sağlanmaktaydı (Çizim: 1, 2). Duvarlarının kalınlığı ortalama 50 cm. olan 11 No.lu mekânın kuzeybatısında yer alan diğer avluya geçiş, mekânın kuzey bitişiğinde yer alan ve sonradan kullanıma kapatılarak mekâna eklenen bir koridor tarafından sağlanmaktaydı.

Taban seviyesindeki buluntular M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Son kullanım evresinde kapatılarak mekâna eklenen koridorda yürütülen çalışmada, kuzeybatı bitişiğindeki 4 No.lu sarnıca doğru uzanan bir kanal açığa çıkartılmıştır. Ayrıca, mekânın doğu duvarı üzerindeki kapı eşliğinin altından köşe yaparak güneye doğru uzanan erken bir duvar kalıntısı tespit edilmiştir. Mekânı ikiye bölen bu duvarın kuzey kısmından ele geçirilen M.Ö. geç 2-erken 1. yüzyıllar arasına tarihlenen Hellenistik Dönem seramikleri ile mevcut duvar yapısının farklılığı, bu alanın Hellenistik bir yapının güney kısmı olabileceğini göstermektedir.

12 No.lu Alan (Ara Sokak), 16 No.lu Alan (Avlu) ve 3 No.lu Sarnıç: Çalışmalar sırasında elde edilen veriler, 2 No.lu mekân ile 12 ve 16 No.lu alanların arasında, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan bir ara sokak olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, 2 No.lu mekânın kuzeydoğu duvarı ve 12 No.lu alanın kuzeydoğusunda yer alan kapatma duvarı, söz konusu ara sokağın son kullanım evresinde işlevini kaybettiğini kanıtlamaktadır (Çizim: 1, 2). Çalışmalar sonucunda ara sokağın 9x2,20 m. ölçülerinde olduğu saptanmıştır. Avlunun genişliği ise yaklaşık 19,60 m²'dir. Ara Sokağın bağlandığı avlunun, yani 16 No.lu alanın güney köşesinde tespit edilen 3 No.lu sarnıç, çevredeki yapılara ait enkaz nedeniyle tahribata uğramıştır. İçerisinden ele geçirilen seramikler homojen olarak M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Ağız açıklığı 1,10x1,30 m. olan sarnıç 4,75 m. derinliğe ve yaklaşık 26 m³'lük bir hacme sahiptir.

14 No.lu Mekân: ddın kuzeyindeki avlunun kuzeydoğu kenarında yer alan 14 No.lu mekân asimetrik plandadır. 31,32 m² genişliğindeki mekânın duvar kalınlığı ortalama 50 cm.dir (Çizim: 1, 2). Mekâna giriş, biri kuzeydoğuda ve diğeri güneybatıda olmak üzere iki kapı üzerinden sağlanmaktadır. Kuzeydoğudaki kapı, Ada 1 sektöründeki diğerk bazı mekânlarda görüldüğü üzere son kullanım evresinde örülerek kullanıma kapatılmıştır. Mekânın yürüme düzlemi altında bir drenaj kanalı tespit edilmiştir. Ayrıca, güney köşedeki duvar içerisine kanal ile bağlantılı olan bir *amphora* parçasının yerleştirildiği anlaşılmıştır. Söz konusu parça, 4 No.lu sarnıçta biriken fazla suyun tahliyesinde künk görevi üstlenmektedir.

Mekân içerisinde, endüstriyel üretim organizasyonunu işaret eden çok sayıda *mortarium*⁵, *Olynthos/Thebes* tipi el değirmeni⁶, *molae hispaniensis*⁷ tipi el değirmeni, havaneli ve eyer tipi el değirmenine ait parçalar ele geçirilmiştir (Resim: 5). İkincil kullanım amacıyla bir araya toplandığı anlaşılan donanımların son kullanımında ne tür hizmetler üstlendiği şu an için kesin değildir. Mekânın kuzeybatı ve güneydoğu kenarlarında istiflenmiş durumda pişmiş toprak *stroter* ve Korinth tipi *kalypter*⁸ parçaları ele geçirilmiştir. Bunlar muhtemelen endüstriyel üretim organizasyonunun bir aşamasında kullanılmak üzere istiflenmişti. Mekân içinde, dört kez yenilenmiş olduğu anlaşılan sıkıştırılmış toprak taban oldukça sınırlı bir alanda tespit edilebilmiştir. Dolayısıyla, yoğun ya da ağır bir üretimin söz konusu taban düzleminde aşınma ve tahribata neden olduğu akla gelmektedir. Söz konusu farklı taban seviyelerinden ele geçirilen buluntuların tümü M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

15 No.lu Mekân: 14 No.lu mekânın güneydoğu bitişiğinde yer alan 15 No.lu mekân, 4,15x3,55 m. ölçülerinde olup, duvar kalınlığı ortalama 40 cm.dir (Çizim: 1, 2). Güneydoğu duvarı üzerinde yer alan bir kapı vasıtasıyla doğusunda yer alan ara sokağa ve avluya açılmaktadır. Mekân, 14 No.lu mekân ile ortak olan ve içeriye doğru bel vermiş durumdaki kuzeybatı duvarını desteklemek amacıyla yapılmış bir payandaya sahiptir. Payandanın üzerindeki

5 Sparkes 1962, 124-134.

6 Moritz 1958, 46; Frankel 2003, 2; Harrell 2012, 8.

7 Cato, De Agri Cultura, 10.4.

8 Sapirstein 2009, 200.

plaka taşlar aynı zamanda bir seki olarak kullanıldığını da göstermektedir. İki evreli mekânın son kullanım evresi M.S. 3. yüzyıl tarihli sıkıştırılmış toprak taban ile temsil edilir iken, M.Ö. 2-1. yüzyıl tarihli erken evresi alt kotlardaki bir kireç taban ile temsil edilmektedir. Her iki taban seviyesi arasındaki tabakadan ele geçen buluntular ise dolgu malzeme niteliğindedir.

Yapının kuzeybatı duvarına yakın noktada, taşlarla örülü ve 20x18 cm. genişliğinde olan bir rezerve alan açığa çıkartılmıştır. Alanda, sunu kabı olarak kullanıldığı düşünülen kapaklı bir minyatür bir kap bulunmuştur. İçerisinde, yanık hayvan kemiği parçaları yer almaktadır. Güneydoğu ve kuzeydoğu duvarlarının alt kotundan çıkıntı yaparak uzanan ve kireç taban ile yakın kotlarda olan ikinci bir duvar sırası, 11 No.lu mekândaki Geç Hellenistik Dönem tarihli erken yapı duvarlarıyla da neredeyse aynı kottadır. Bu durum, söz konusu alanın kullanım son evresinde yer yer tesviye ve taban yükseltme işlemlerine maruz kaldığını işaret etmektedir.

17 No.lu Mekân (Avlu) ve 5 No.lu Sarnıç: 4, 5, 7, 18 ve 20 No.lu mekânlar arasında kalan 17 No.lu mekân avlu olarak kullanılmıştır. Yaklaşık 25 m² genişliğindeki bu alana geçiş, 4 No.lu mekânın kuzeyinden Demirkapı yönüne ilerleyen cadde üzerinden bir merdiven vasıtasıyla sağlanmaktadır (Çizim: 1, 2). Merdivenin hemen doğusundaki noktada, karşılıklı olarak yerleştirilmiş aslan ayağı profilli iki adet devşirme taş bulunmaktadır. Taşların üzerinde mermer bir blok *in-situ* olarak ele geçirilmiştir. Tezgâh olabileceği düşünülen 75x110 cm. ölçülerindeki blok üst kenarlarında profile sahiptir.

Taş döşeli avlu üzerinde çok miktarda sütun tamburu, çeşitli düzenlerde sütun başlıkları, taş donanımlar ve üretim aşamasında sıvı biriktirme hizmeti gördüğü düşünülen yarım durumdaki bir *pithos*, alanın endüstriyel üretim organizasyonuna ev sahipliği yaptığını işaret etmektedir (Resim: 6). Avlunun güneybatısında açığa çıkartılan 5 No.lu sarnıca ait bilezik taşının altında bağlayıcı olarak "Vitruvius harcı" kullanılmıştır. Avluda ve sarnıç içerisinde yürütülen çalışmalarda ele geçirilen buluntular M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

18 No.lu Mekân: 17 No.lu mekânın kuzey bitişiğinde yer alan 18 No.lu mekân, güneyinde yer alan kapı sayesinde avluyla doğrudan ilişkilidir. Yer yer korunmuş döşeme taşlarıyla günümüze ulaşan mekân içerisindeki duvar temelleri işlevsel bir bölünmeye işaret etmektedir (Çizim: 1, 2). Korunmuş

kısımının genişliği 4x3 m. olan alandaki duvarların kuzey uzantıları yamaç akıntısı sebebiyle tahrip olmuştur. Dolayısıyla, kesin planını ve olası diğer mekânlarla ilişkisini saptamak mümkün değildir.

20 No.lu Mekân: 17 ile 21 No.lu alanlar arasında kalan ve 5,05x2,37 m. ölçülerindeki mekânın duvarlarının kalınlığı yaklaşık 50 cm.dir (Çizim: 1, 2). Batısındaki avluya geçiş açık olup, her iki kenarında da devşirme sütun tamburları tarafından kuşatılmıştır. Doğusunda 21 No.lu mekâna ait bir kapı, kuzeyinde ise sonradan kullanıma kapatılmış ikinci bir kapı yer almaktadır. Alanın güney ve doğu duvarlarının alt seviyeleri kesme blok taşlarla örülüdür. Olasılıkla daha erken döneme tarihlenen (M.Ö. 2. yüzyılın ortaları ?) bir yapıya ait duvar kalıntılarıdır.

21 No.lu Mekân: 4,86x3,88 m. ölçülerindeki mekâna giriş güneybatı duvardaki kapı üzerinden sağlanmaktadır (Çizim: 1, 2). Mekân, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu bir duvar ile iki bölüme ayrılmıştır. Yürüme düzlemini oluşturan taban seviyesi tamamen tahrip olmuştur, fakat eşik kotuna yakın seviyelerde ele geçirilen buluntular M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Bununla birlikte, 14 No.lu mekânın kuzeybatı duvarı ile 21 No.lu mekânın güneydoğu duvarının bir *peristasis* yarattığı gözlenmiştir.

4 No.lu Sarnıç: 14 No.lu mekânın güney köşesinin hemen dışında yer alan ve 33,4 m³lük bir hacme sahip olan sarnıcın bilezik taşı *in-situ* durumdadır (Çizim: 3). Sarnıç içerisinde gerçekleştirilen kazı çalışmasında ele geçirilen birkaç seramik parçasının (Hellenistik Dönem) haricinde buluntuların ağırlıklı olarak M.S. 3. yüzyıla tarihlendikleri tespit edilmiştir.

B. DEMİRKAPI SEKTÖRÜ - 1 No.lu Sarnıç

Demirkapı sektöründe 2005 yılında kazılan 1 No.lu Mekânın doğusunda yer alan sarnıçta kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. Sarnıcın üzeri karşılıklı yerleştirilen iki büyük blok taş ile “?” şeklinde kapatılmıştır. Taşların birleşim noktalarının da üçüncü bir blok taş ile örtüldüğü anlaşılmaktadır. Taşlar arasında bağlayıcı olarak Vitruvius harcı kullanılmıştır. Sarnıcın üst seviyelerinde homojen olarak M.S. 11-12. yüzyıllara tarihlenen Bizans Dönemi seramikleri ele geçirilirken, alt seviyelerde M.S. 3. yüzyıla tarihli Roma Dönemi seramikleri ele geçirilmiştir.

2014 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

2014 yılı kazı sezonu çalışmaları, Ada 1 sektörünün güneydoğu sınırında yer alan taş döşeli kavşaktan kuzeydoğu yönüne ilerleyen cadde ile bu cadde-
denin son bulunduğu noktanın kuzeybatı yönünde yürütülmüştür (Çizim: 1, 2).

ADA 1 SEKTÖRÜ

Batı ve güney sınırları belirlenmiş olan Ada 1 sektörünün doğu ve kuzey sınırlarının açığa çıkartılması amacıyla, temel olarak doğu ve kuzeyindeki alanlarda kazı çalışmaları yürütülmüştür.

Doğu Caddesi: Ada 1 sektörünün Agora Caddesi üzerindeki güneydoğu ucundan yani kavşak noktasından başlayıp kuzeydoğu yönünde ilerleyen taş döşeli güzergâh “Ada 1 Doğu Caddesi” olarak isimlendirilmiştir (Çizim: 1, 2). Diğer taraftan, 9 No.lu mekânın kuzeydoğu bitişiğindeki alan 22 No.lu mekân olarak isimlendirilmiştir. Agora Caddesi altında uzanan drenaj sistemi Doğu Caddesi yönünde bir kola ayrılmıştır. Ayrıca, kavşak noktasının 12 m. kuzeydoğusunda, caddeyi kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda kesen ve taş döşemenin üzerinden uzanan bir künk sırası tespit edilmiştir. Bu künk sırasının caddenin kuzey kenarını sınırlayan duvar içerisindeki künk ile olan bağlantısı, çatıdaki yağmur sularının drene ettiğini göstermektedir. Toplanan yağmur suları muhtemelen caddenin güneyinde kalan ve henüz kazılmayan alanda yer aldığı düşünülen bir sarnıca aktarılmaktaydı.

Künk sırasının kuzeydoğusunda, caddenin son kullanım evresinde yeniden düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu noktada inşa edilen bir duvar ile cadde kapatılmış ve kuzeydeki *insula* ile bağlantısı kesilmiştir. Caddenin batısında yer alan mekânlardaki düzenlemeler, daha geç evrede inşa edildiklerini ve caddede daraltmaya gidildiğini işaret etmektedir (Resim: 7). 1,90 m. genişliğindeki Doğu Caddesi, 15 m. kuzeydoğuda kalan kısmında 3,50 m.lik bir genişliğe ulaşmıştır. Caddenin 22 m. kuzeydoğusunda döşeme taşları tahrip olmuştur. Cadde altından uzanan drenaj kanalı, kuzeydoğuda dört adet sarnıç barındıran alana doğru devam ederek taşıdığı suyu sarnıçlara aktarmaktadır (Çizim: 1). Caddeye ait döşeme taşları ve kanal kapakları yüzeye çok yakın olmasından dolayı ciddi oranda tahribat görmüştür. Birçok koldan beslenen

drenaj sistemi, cadde güzergâhında uzanan bir ana arter olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanal kapakların tahrip olduğu noktalarda yürütülen kazı çalışmasında ele geçen buluntular (tek kulplu testi, maşrapa, *situla*, *lopas*, Doğu Sigillata C grubu tabak ve kâse parçaları vs.) homojen olarak M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Kuzey Ara Sokak: Doğu Caddesi üzerindeki kanal kapaklarının tahrip olduğu noktanın kuzeybatı bitişiğinde, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu bir ara sokak uzanmaktadır (Çizim: 1, 2). 2,15x5,35 m. genişliğindeki taş döşeli alandan ele geçirilen buluntular homojen bir şekilde M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Kuzey Avlu: Ara sokağın kuzeybatısında, 1,50x6 m. ölçülerinde bir *proturiumu* andıran taş döşeli ikinci bir alan yer almaktadır (Çizim: 1, 2). Avlu ve güneydoğusundaki taş döşeli alanın, henüz kuzey ve doğu kısımları açığa çıkartılmamış bir yapıya ait olabileceği de düşünülmektedir. Avlunun doğusunda, ağız kısmını örten plaka taşlardan ve bilezik taşından yoksun durumda bir sarnıç açığa çıkartılmış ve “3 No.lu sarnıç” olarak isimlendirilmiştir. Avlunun güney kenarında yer alan eşik, alana sonradan ilave edilmiş olan 24 No.lu mekâna aittir.

5x5,30 m. ölçülerindeki avlunun dört kenarındaki toplam altı adet mekânın her biri avluya açılmaktadır. Üç kenarında 8-16 cm. yüksekliğinde, subasman olarak hizmet eden taş kademeler yer almaktadır (Resim: 8). Avlunun batı köşesindeki taş kademenin altında, muhtemelen sarnıç ağızına uzanan bir oluk tespit edilmiştir. Bu durum, avlunun bu kısmında *compluviumu* andıran bir yapılanmanın olabileceğini akla getirmektedir. Avluda biriken fazla yağmur suyu, güneybatı duvarı üzerinde yer alan bir tahliye deliği sayesinde 25 No.lu mekân içerisindeki 6 No.lu sarnıca drene edilmektedir.

Avlunun kuzeybatı kenarındaki taş kademenin hemen yanında, avluyla ilişkili ikinci bir alan daha yer almaktadır. Küçük taşlarla örülmesi alanın ortasında iki adet plaka taş bulunmaktadır. Bu taşlar muhtemelen yağmur suyunun kenarlardaki mekânlara tahribatını engelleyerek avluya drene edilmesini sağlamak için inşa edilmiş olan sundurmayı ve onu destekleyen dikmeleri işaret etmektedir. Avlu ve kuzeybatısındaki sundurmalı bölümden ele geçirilen taban malzemeleri M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

3 No.lu Sarnıç: Avlunun doğu köşesinin hemen dışında yer alan sarnıç 3,50 m. derinliğe ve 33 m³lük bir hacme sahiptir. Kazı çalışmaları, sarnıcın bilinçli bir şekilde doldurularak kullanıma kapatıldığını göstermiştir (Çizim: 1, 2). Bununla birlikte, doğu köşeden güneydoğu köşeye doğru uzanan 2,30 m. uzunluğundaki dehliz sayesinde olası bir diğer sarnıç ile bağlantılı olduğu düşünölmektedir. Çalışmada ele geçirilen buluntular M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

25 No.lu Mekân: Kuzey avlunun güneybatı bitişiğinde yer alan mekân 5x4,50 m. ölçülerindedir ve duvarlarının kalınlığı ortalama 50 cm.dir (Çizim: 1, 2). Mekânın enkazı ve buluntuların mekânsal yayılımı muhtemelen iki katlı bir yapı olduğunu düşöndürmektedir. Tıraşlanmış anakaya yüzeyi dolgu malzeme ile düzlenmiş, üzeri taban tuğlaları ve plaka taşlarla döşenerek yürüme düzlemi oluşturulmuştur. Taban buluntuları M.S. 3. yüzyılı işaret etmektedir. Yapının içerisinde sonradan kullanıma kapatılarak çöp çukuru görevi üstlenmiş bir sarnıç açağa çıkartılmıştır. Söz konusu sarnıç "6 No.lu Sarnıç /Çöp Çukuru" olarak isimlendirilmiştir.

6 No.lu Sarnıç /Çöp Çukuru: Mekân içerisinde yer alan sarnıç /çöp çukuru, bilezik taşından yoksun ve ağız kısmı kısmen tahrip olmuş bir şekilde günümüze ulaşmıştır (Çizim: 1, 2). 39 m³lük bir hacme sahip olan çöp çukurunda birikmiş olan toprağın küllü bir yapıya sahip olduğu ve bu niteliğini çöp çukurunun dip kısmına kadar sürdürdüğu gözlenmiştir.

Ele geçirilen buluntu çeşitliliği ve yoğunluğu Ada 1 olarak isimlendirilen sektörün en azından son kullanım evresinde, mütevakı ölçekteki ihtiyaçlara cevap veren bir "endüstriyel üretim alanı" olarak hizmet ettiğini düşöndürmektedir. Kemik işliğinin işareti olarak işlenmiş, yarı işlenmiş ya da üretim artığı olarak oldukça yoğun miktarda kemik buluntu; dokuma ve yün boyama endüstrisinin işareti olarak yoğun miktarda ele geçirilen pişmiş toprak ağırlıklar ve ağırşaklar ile çeşitli türlerdeki deniz kabukluları ve *murex brandaris* kalıntıları⁹; tahıl öğütme ile zeytinyağı üretimindeki kırma aşamasını işaret eden el değirmeni ve *mortarium* parçaları önemli buluntu gruplarını oluşturmaktadır. Ayrıca, tamamen korunmuş durumda günümüze ulaşan,

9 Forbes 1964, 118-119.

aynı formda fakat farklı boyutlardaki ölçü kapları ile seramik parçasına yapışık durumdaki büyük boyutlu bir adet demir cüruf diğer önemli veriler arasındadır (Resim: 9). Tarihlenebilir buluntular ağırlıklı olarak M.S. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğini işaret etmektedir.

2015 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

2015 yılı kazı çalışmaları, Ada 1 sektörünün kuzeydoğu kısmında yürütülmüştür. Çalışmalar sırasında üç adet mekân ve bir adet sarnıç açığa çıkarılmıştır.

26 No.lu Mekân: 25 No.lu mekânın batısında yer alan 2,46x1,79 m. ölçülerindeki mekânın duvar kalınlığı ortalama 50 cm. olup, giriş kısmı güney duvarı üzerindedir (Çizim: 1, 2). Yer yer korunmuş durumdaki sıkıştırılmış toprak taban üzerinden ele geçirilen seramik buluntular M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

Mekanın güney bitişiğindeki alan, batısındaki avluya açılan bir antre (*prothyrium*) işlevi görmektedir (Resim: 10). 2,66x2,44 m. ölçülerindeki alanda yürütülen çalışmalarda biri doğuda diğeri batıda olmak üzere iki adet *pithos in-situ* durumda açığa çıkartılmıştır. Batıdaki *pithos* yatık pozisyonda ve tekne işlevi görecektir şekilde yerleştirilmiş olup, doğuda olan ikinci *pithos* dikey olarak yerleştirilmiştir. Doğudaki *pithosun* dip kısmında *kalypter* parçasından yapılan bir akıtacak yer almaktadır. *Pithoslar* içerisinde ele geçirilen seramik buluntular, alandaki taban seviyesi buluntularına paralel olarak M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. *Pithosların* güney bitişiğindeki duvarda ters *trilithon* şeklinde bir açıklık bulunmaktadır. Söz konusu açıklık, baskı kololu bir prese ait baskı kolu yuvalarını anımsatmaktadır. Alandaki *pithoslar* da dikkate alındığında, burada yağ çıkarma işlemi gibi bir endüstriyel üretimin varlığı akla gelmektedir.

27 No.lu Mekân: 26 No.lu mekâna bağlı antrenin güney bitişiğinde yer alan 27 No.lu mekân 5,68x3,04 m. ölçülerindedir (Çizim: 1, 2). Batı köşede *in-situ* durumda bir *pithos* ile *pithosun* kuzeydoğusunda duvara yaslanarak istiflenmiş *stroterler* açığa çıkartılmıştır (Resim: 11). Taş döşeli bir yürüme düzlemine sahip olan mekânın son kullanımı M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Diğer

tarafından, *stroter* istifleri ile taban seviyesi arasındaki enkaz dolgusu, mekânın son iskanı öncesinde kısa süreli bir terk ediş maruz kaldığını işaret etmektedir. Çalışmalar sırasında, bilezik taşı korunmuş durumda günümüze ulaşan bir sarnıç açığa çıkartılmıştır. 27 No.lu mekân doğrudan sokağa açılmamaktadır. Söz konusu mekâna giriş 25 No.lu mekânın doğu köşesindeki kapatılmış kapı sayesinde kuzey avlu üzerinden sağlanmaktaydı. Bir koridor vasıtasıyla birbirine bağlanan bu iki mekânın doğrudan ilişkisini gösteren kanıt, içerisindeki sarnıçlardan ayrı ayrı olarak ele geçirilen seramik parçalarından bazılarının restorasyon çalışmaları sırasında birbirleriyle eşleşmesidir. Ayrıca, 27 No.lu mekân içerisindeki 7 No.lu sarnıçtan 25 No.lu mekân içerisindeki 6 No.lu sarnıca künklerden oluşan bir tahliye kanalı uzanmaktadır.

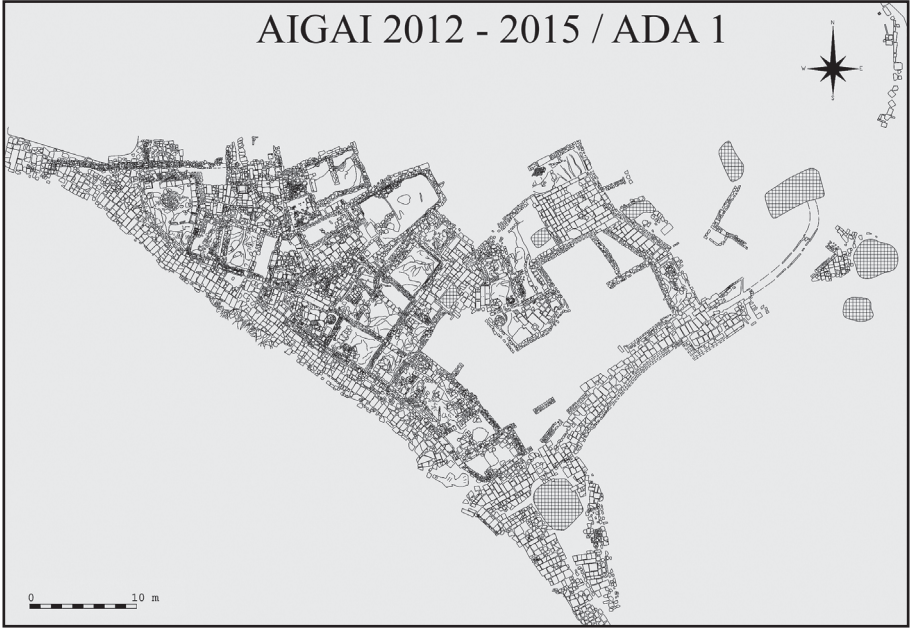
7 No.lu Sarnıç: 27 No.lu mekânın altında yer alan 7 No.lu sarnıçta yürütülen çalışmada ele geçirilen seramik buluntular ağırlıklı olarak tek kulplu ve yivli Roma Dönemi seramiklerinden oluşurken, sepet kulplu testi ve tek kulplu maşrapaların yoğunluğu da dikkat çekmektedir. Buluntular, sarnıcın son kullanımını M.S. 3. yüzyıla tarihlemektedir. Çalışma sonucunda yapılan ölçüm, sarnıcın yaklaşık 80 m³lük bir hacme sahip olduğunu göstermiştir.

28 No.lu Mekân: 15 No.lu mekânın kuzeydoğu bitişiğindeki 28 No.lu mekân 2,47x2,93 m. ölçülerindedir. Avluya açılan güneydoğudaki kapısı diğer birçok mekânda görüldüğü üzere terk ediş sırasında kullanıma kapatılmıştır (Çizim: 1, 2). Mekânın güney köşesinde ve ortasında olmak üzere, tek kulplu ve gövdesinde yiv barındıran *in-situ* durumda iki adet testi ele geçirilmiştir (Resim: 12). Taban seviyesinden ele geçirilen seramiklerin yer aldığı buluntu grubu homojen olarak M.S. 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

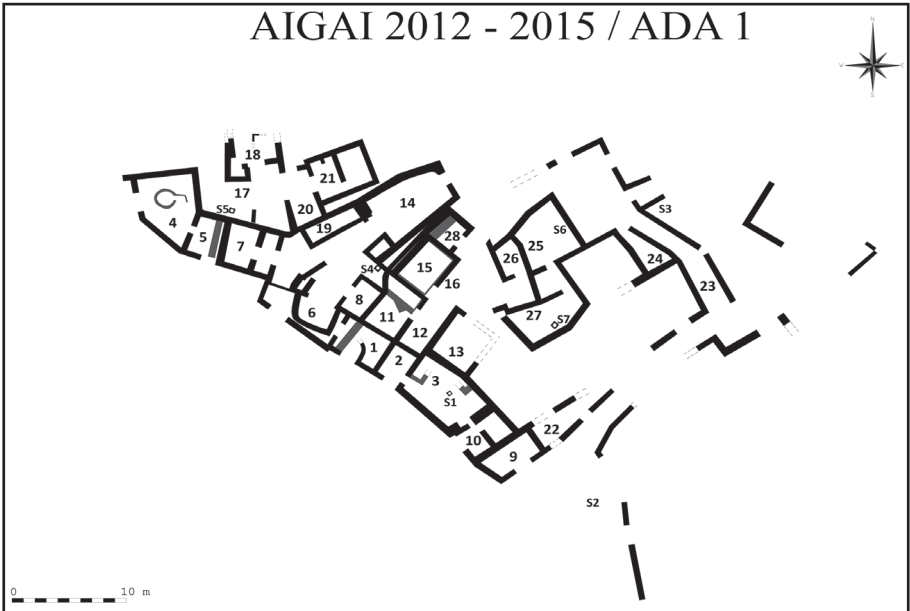
Mekânın doğu duvarının iç yüzüne alçak bir platform eşlik etmektedir. Platformun altındaki dolgu tabakadan M.Ö. 8. yüzyıl sonuna tarihlenen bir *dinoid* krater parçası ele geçirilmiştir. Taban altı dolgunun altında Arkaik Döneme tarihlenen beyaz astarlı Aiolis oryantalizan ve Aiolis gri seramiği parçaları yoğunluk göstermiştir. Daha alt seviyelerde aynı yüzyıllara tarihlenen seramik buluntuların eşlik ettiği duvar temelleri açığa çıkartılmıştır. Kuzeybatıdaki duvar ile aynı aksta uzanan bu iki duvar muhtemelen Arkaik Döneme tarihlenen erken bir yapının kalıntılarını işaret etmektedir.

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

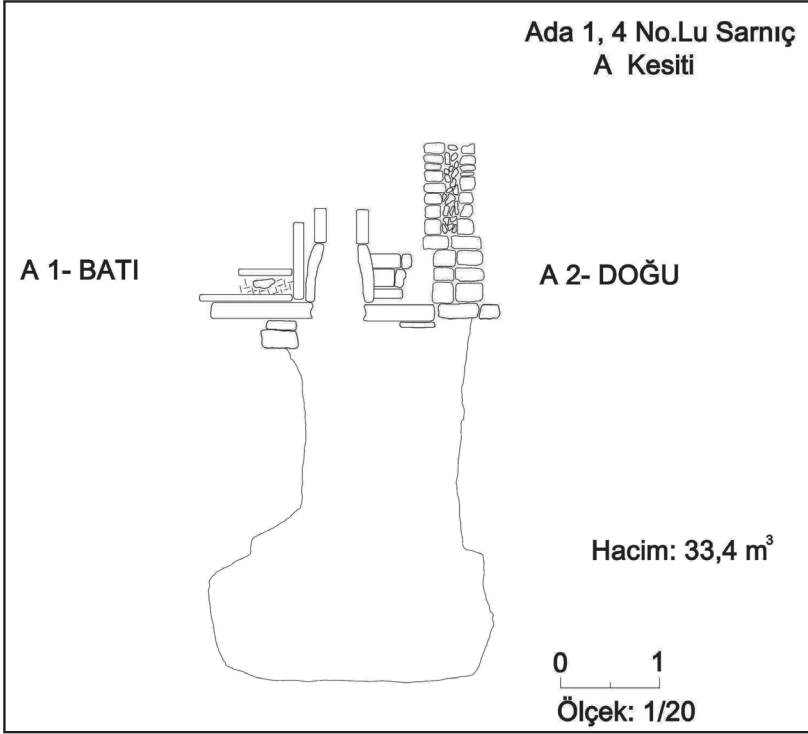
- COOK – DUPONT 1998, Cook, R.M. – Dupont, P., *East Greek Pottery* (1998).
- FORBES 1964, Forbes, R.J., *Studies in Ancient Technology* (1964).
- FRANKEL 2003, Frankel, R., “The Olynthus Mill, Its Origin, and Diffusion: Typology and Distribution”, *AJA* 107-1, 2003, 1-21.
- HARRELL 2012, Harrell, J.A., “Utilitarian Stones”, *UCLA Encyclopedia of Egyptology, Los Angeles* (2012),
- HAYES 2008, Hayes, J.W., *Roman Pottery: Fine-ware Imports* (2008).
- MORITZ 1958, Moritz, L.A., *Grain Mills and Flour in Classical Antiquity* (1958).
- SAIRSTEIN 2009, Sapirstein, P., “How the Corinthians Manufactured Their First Roof Tiles”, *Hesperia* 78, 2009, 195-229.
- SELLARS 2013, Sellars, I.J., *The Monetary Systems of the Romans: A Description of the Roman Coinage from Early Times to the Reform of Anastasius* (2013).
- SPARKES 1962, Sparkes, B.A., “The Greek Kitchen, Part I.”, *JHS* 82, 1962, 121-137.
- STEINACHER 2010, Steinacher, R., “The Herules: Fragments of a History”, içinde: F. Curta (ed.), *Neglected Barbarians*, 2010, 319-360.

Çizim 1: Ada 1 sektörü, 2012-2015 yılları arasındaki kazı çalışmalarında açığa çıkartılan alanın taş plan çizimi.

Çizim 2: Ada 1 sektörü, 2012-2015 yılları arasındaki kazı çalışmalarında açığa çıkartılan alanın taş plan çizimi.

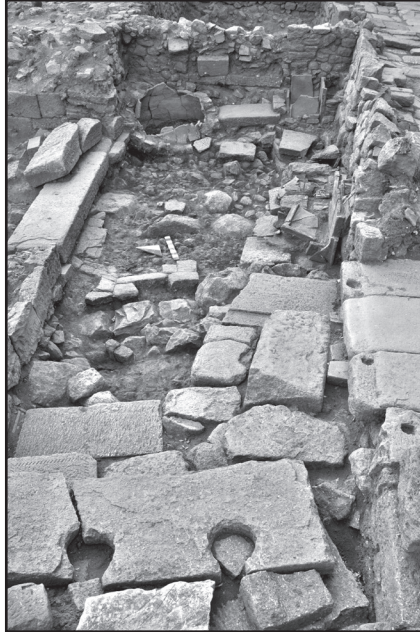
Çizim 3: Ada 1 sektörü, 4 No.lu sarnıç kesit çizimi.

Resim 1: Ada 1 sektörü, 4 No.lu mekândan ele geçirilen mermer bir Herme büstü.

Resim 2: Ada 1 sektörü, 4 No.lu mekân, Arkaik tabakada açığa çıkartılan ve demirci ocağına ait olduğu düşünölen yuvarlak planlı mimari kalıntı.

Resim 3: Ada 1 sektörü, *Latrina* (6 No.lu mekân).

Resim 4: Ada 1 sektörü, *Latrina* altında yer alan ve M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen erken yapının açığa çıkartılan güneybatı kısmı.

Resim 5: Ada 1 sektörü, 14 No.lu mekân, *stroter* ve *kalypter* istifleri ile endüstriyel üretim donanımlarının *in-situ* durumdaki mekânsal yayılımları.

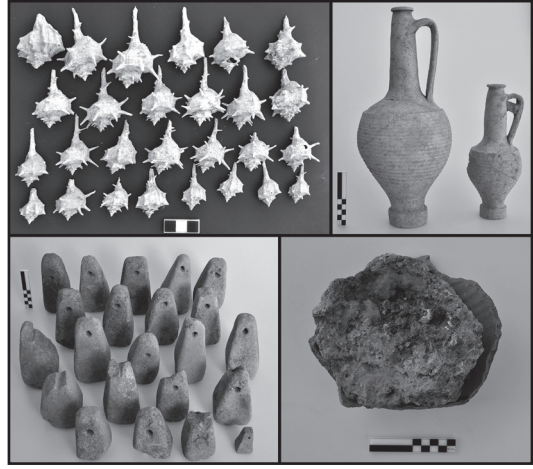
Resim 6: Ada 1 sektörü, 17 No.lu mekânın kazı çalışması sonrası durumu.

Resim 7: Ada 1 sektörü, Agora Caddesi üzerindeki kavşak noktası, 2 No.lu sarnıç çevresi ve çalışmalar sırasında açığa çıkartılan Doğu Caddesi.

Resim 8: Ada 1 sektörü, Kuzey Avlu.

Resim 9: Ada 1 sektörü, 6 No.lu sarnıç /çöp çukuru, endüstriyel üretimi işaret eden buluntu grubundan örnekler.

Resim 10: Ada 1 sektörü, 26 ve 27 No.lu mekanlar ile antre kısmı.

Resim 11: Ada 1 sektörü, 27 No.lu mekân, duvara yaslanacak şekilde istiflenmiş olan stroterler.

Resim 12: Ada 1 sektörü, 28 No.lu mekân, son kullanım evresine ait yürüme düzlemi ve *in-situ* durumdaki buluntular ile doğu duvar boyunca uzanan platform.

ISSN 1017-7655

9 771017 765008